

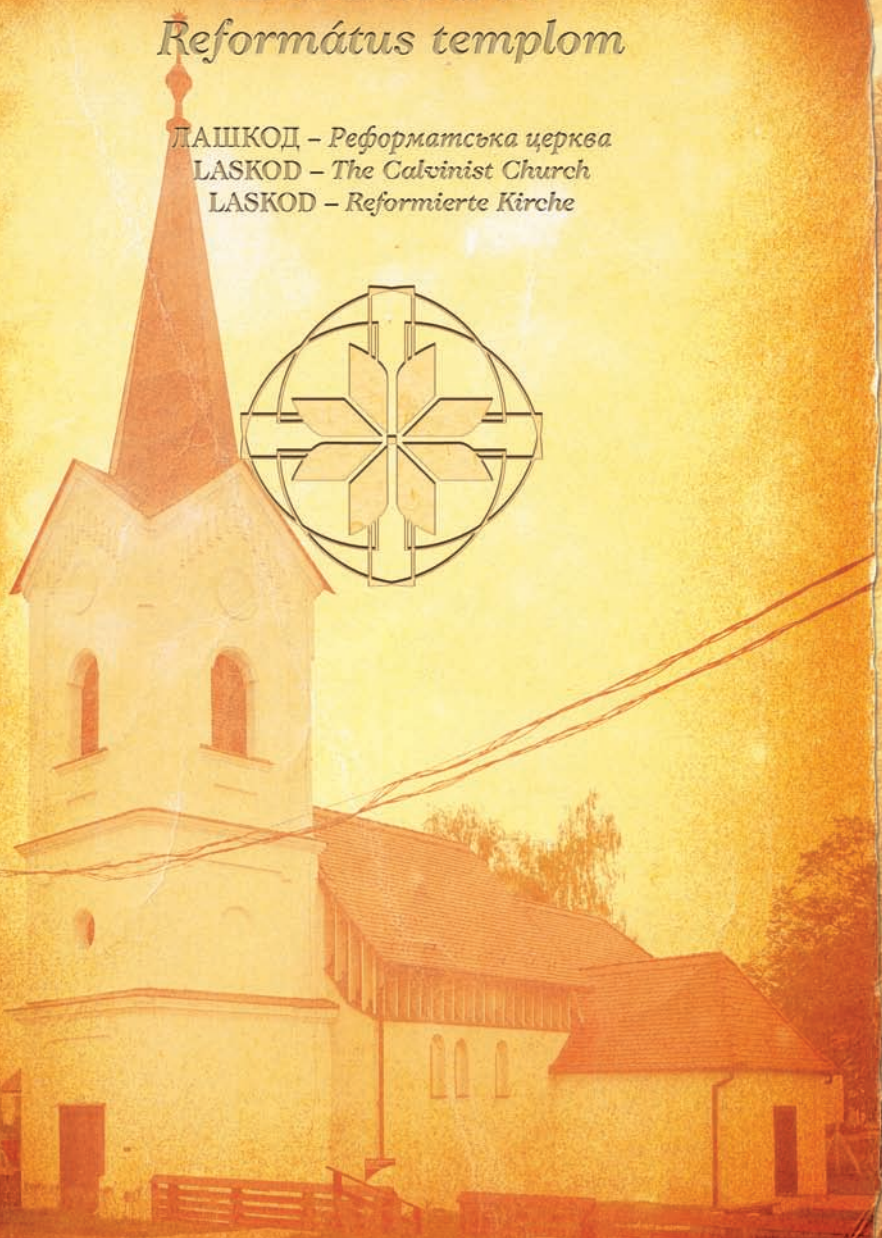
LASKOD

Református templom

ЛАШКОД - Реформатська церква

LASKOD - The Calvinist Church

LASKOD - Reformierte Kirche

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE KÖZÉPKORI TEMPLOMOK ÚTJA

LASKOD Református templom

A középkori templomok útja címen született meg az a tematikus útvonal, amely a Kárpát-medencében egyedülálló vallási és kulturális örökséggel szeretné mélyrehatóan megismertetni az érdeklődőket. Ez a tematikus útvonal hivattott bemutatni a valaha egy történelmi régiót alkotó, Északkelet-Magyarország, Kárpátalja, valamint a Partium északi részének középkori egyházi örökségét. Az útvonal területileg a magyarországi Szabolcs-Szatmár-Bereg, a romániai Szatmár és az ukrajnai Kárpátalja megyén halad keresztül, amelyet behálózzák közös történelmi gyökerek. Kárpátalja középkori templomai jelentik a nyugati kereszténység keleti határvonalát, itt ér véget gótika és veszi kezdetét a fa templomok földje és az ortodoxia. A viharos történelmű Kárpátalján viharos múltja volt a templomoknak is. Sokuk elpusztult a tatárjárás után, a reformáció előretörésével sorra a protestánsokhoz kerültek, számos leégett a kora újkor szabadság küzdelmeiben, a szovjet időkben, több esetben Isten házából ateista múzeum lett. Mára az idő, a történelem megnyugodott és az egyházi örökség turista látványossággá vált.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, középkori templomokban Magyarország egyik leggazdagabb vidéke, a középkori templomoknak itt olyan sűrű hálózatuk maradt fent, amely egyedülálló. Szatmár és Bereg középkori egyházi örökségének egyedi hangulatát idézik a kisméretű templomok, a mellékük épített fa harangtornyok, a gazdagon fennmaradt középkori freskók, a festett karzatok, a díszes kazettás mennyezetek, faragott szószekek. Az Alföld középkori templomainak nagy része a török dúlások áldozatává vált. Ez a vizek által körbezárt vidék azonban távol tartotta magától a hódító hadakat, az idegen kultúrákat. Így maradhettek fent páratlan gazdagságukban és szépségükben ezek a kis középkori templomok, amelyek ékszerdobozai ennek a vidéknek.

www.temple-tour.eu

<http://www.facebook.com/kozepkoritemplomokutja>

Тематичний маршрут під назвою «Шляхами середньовічних церков» був створений з метою докладного ознайомлення зацікавлених з цією винятковою клерикальною та культурною спадщиною Карпатського басейну. Цей тематичний шлях покликаний на представлення церковної спадщини середньовіччя колись єдиного історичного регіону – Північно-східної Угорщини, Закарпаття, а також північної частини Парціуму. Наявний шлях територіально охоплює область Сабольч-Сатмар-Берег в Угорщині, повіт Сату-Маре у Румунії і Закарпатську область України, в якому переплітаються спільні історичні корені.

Середньовічні церкви Закарпаття являють собою східну межу західного християнства, тут завершується готика і починається край дерев'яних церков та ортодоксія. Бурхлива історія Закарпатського краю відображає також і бурхливе минуле церков. Багато з них було спустошено за часів татарської навали, з прориванням реформації вони одна за одною опинилися у володінні протестантів, значна кількість з них згоріла на кострі визвольної боротьби нової ери, а за радянські часи більшість домів Господніх стали музеями атеїзму. На сьогоднішні часи історія утихомирилась, і церковна спадщина стала туристичним видовищем. Область Сабольч-Сатмар-Берег є одним із найбагатших на середньовічні церкви краєм Угорщини, тут залишилася така багата ланка церков середніх віків, яка у своєму порозумінні являється унікальною. Церкви малих розмірів Сатмарського та Березького країв, зі зведеними біля них дерев'яними дзвіницями, збереженими до нас середньовічними фресками, розмальованими хорами, орнаментальними кесонними стелями та різьбленими амвонами, відтворюють винятковий настрій середньовічної церковної спадщини. Більша частина середньовічних церков Альфельдського краю стала жертвою татарського нашествия. Однак цей, окутаний водами, край не допускав до себе ворожнечі військо, чужу культуру. Таким чином він міг зберегти в своїй незрівнянній помпезності та красі ці маленькі середньовічні церкви, які безсумнівно є родзинками цього краю.

The Route of Medieval Churches is the name of the thematic route designed with the intention of thoroughly familiarising interested tourists with a unique religious and cultural heritage in the Carpathian Basin. This thematic route was created with the purpose of presenting the medieval ecclesiastical heritage of three geographical units, which formed a historical region in the past: Northeast Hungary, Kárpátalja (Subcarpathia) and the northern area of the region called Partium. The route crosses Szabolcs-Szatmár-Bereg county on Hungarian territory, Szatmár/Satu Mare county in Romania and Transcarpathia (Zakarpatska oblast') in Ukraine. A web of common historical roots ties together these three administrative units.

The medieval churches in Kárpátalja (Subcarpathia) represent the eastern frontier of Western Christianity, this is the region where Gothic architecture meets the wooden churches characteristic to the Greek Orthodox denomination. The region itself had a tumultuous history and the past of its churches constitutes no exception with regard to this observation. Many of them had been destroyed during the Mongol Invasion of Europe, the remaining ones were seized one after another by the Calvinists as the Reformation gained ground, a large number burned down during the freedom fights of Early modern history and, in Soviet times, churches were often transformed into museums for atheists. We live now in peaceful times, in a calm period of history - hence, churches became tourists' attractions.

Szabolcs-Szatmár-Bereg county is one of the richest areas in Hungary in what concerns medieval churches. A unique network of medieval churches has been preserved here. The small churches, the wooden belfries standing next to them, the medieval frescoes which still exist in so many places, the painted galleries, the richly decorated coffered ceilings and the carved pulpits evoke the unique atmosphere characteristic to the ecclesiastical heritage of the historical Szatmár and Bereg counties. Unfortunately, the major part of the medieval churches on the Great Hungarian Plain (Alföld) have been devastated by the Ottoman Turks. Nonetheless, the waterways and lakes surrounding this region kept conquering armies and foreign cultures away. In this manner, these tiny medieval churches, real jewels of this area, could have been preserved together with their unparalleled richness and beauty.

www.temple-tour.eu

<http://www.facebook.com/kozepkoritemplomokutja>

Unter dem Titel **Straße mittelalterlicher Kirchen** wurden eine thematische Tour zusammengestellt, die das einzigartige religiöse und kulturelle Erbe des Karpatenbeckens umfassend vorstellen möchte. Diese thematische Tour führt durch die einst eine zusammenhängende historische Region bildenden Gegenden von Nordostungarn, Transkarpatien sowie den nördlichen Teil von Partium und macht an den schönsten, sakralen Bauten aus dem Mittelalter halt. Die Tour verläuft durch das ungarische Komitat Szabolcs-Szatmár-Bereg, den rumänischen Kreis Satu Mare und das ukrainische Transkarpatien, ein Landstrich, der durch gemeinsame historische Wurzeln verbunden ist.

Die mittelalterlichen Kirchen von Transkarpatien bedeuten die östliche Grenzlinie des westlich geprägten Christentums, wo die Gotik endet und das Gebiet der Holzkirchen und des orthodoxen Christentums beginnt. In Transkarpatien mit seiner turbulenten Geschichte blieben auch die Kirchen nicht von den Turbulenzen verschont. Viele von ihnen wurden nach dem Tatarensturm zerstört, eine ganze Reihe wurde mit der Ausbreitung der Reformation in protestantische Kirchen umgewandelt, zahlreiche Kirchen brannten in den Freiheitskämpfen der frühen Neuzeit nieder, zu Zeiten der Sowjetmacht wurden mehrere Gotteshäuser als atheistische Museen genutzt. Heute beruhigten sich die Zeiten und das sakrale Erbe wurde zur Touristenattraktion.

Das Komitat Szabolcs-Szatmár-Bereg ist eine der an mittelalterlichen Kirchen reichsten Gegenden in Ungarn, die frühen Kirchen blieben hier in einem so dichten Netz erhalten, das einzigartig ist. Die kleinen Kirchen, die daneben gebauten Glockentürme aus Holz, die vielfach sichtbaren mittelalterlichen Fresken, die bemalten Emporen, die geschmückten Kassettendecken, die geschnitzten Kanzeln beschwören die einzigartige Atmosphäre des mittelalterlichen sakralen Erbes von Szatmár und Bereg herauf. Das von Gewässern umgebene Gebiet hielt die Truppen auf ihren Eroberungszügen und auch fremde Kulturen fern, deshalb konnten die kleinen mittelalterlichen Kirchen in ihrem einzigartigen Reichtum und in ihrer Schönheit erhalten bleiben, die architektonische Kleinodien dieser Gegend sind.

H LASKOD Református templom

A falu első említése 1283-ból származik. A templomról először 1483-ban kapunk hírt, amikor 10 márká értékűnek mondják. Ez megfelel a korabeli becsléseknek torony nélküli, de temetkezési joggal rendelkező templomának. Ez az épület valószínűleg nagyobb átalakítások nélkül került a reformátusok birtokába. A falusiak 1785-ben kérték, hogy szilárd anyagból építhessenek templomot, azaz valószínűleg a régi épület már rossz állapotban lehetett. Több átépítés történt a XVIII. és a XIX. században, a ma is álló torony 1863-ra keltezhető.

A templom kutatása és restaurálása 1999-ben fejeződött be. A restaurálási koncepciót a különböző korú épületrészek diszkrét, de érthető megkülönböztetése jellemzi. A téglából épült egyhajós templom egyszerű téglalap alaprajzú, melynek déli oldalához előcsarnok, nyugati oldalához háromszintes torony csatlakozik. A déli fal nyugati felén három félköríves záródású, lépcsős béléttű ablakot találunk. A restaurálás során a hajófalat egy üvegfallal megemelték, amelyet fa lamellák tagolnak. Ez a helyreállítási terv modern eszközökkel kívánja megérteni a középkori jellegzetességeket a látogatókkal. A templomon ugyanis a restaurálás előtti középkori részlet nem volt látható. A kutatás során végzett régészeti feltárás felszínre hozta az eredeti, félköríves szentélyzáródást.

Kiderült, hogy a hajónál keskenyebb szentély erősen beugró diadalívvel vált el a hajótól. A kutatás eredményei szerint tehát az első templom egy viszonylag rövid, kis méretű, közel négyzet alaprajzú hajóból és keskenyebb, félköríves szentélyből állt. Az alaprajz legközelebbi rokona Csengersima első temploma, ami a XIII. század közepe táján keletkezhetett.

A kutatás során a templombelsőben falképek kerültek elő. Kiemelkedő jelentőségű a déli fal Szent László-ciklusa, amelyet a XIV. század elején festhettek ugyanazok a mesterek, akik Lónyán, Csarodán, Gerényben és Palágykomorócon is dolgozhattak. Szent László kiemelt helyet foglal el a magyar történettudatban, mint az egyik legismertebb és leghíresebb magyar uralkodó és kiemelkedő a jelentősége a magyar egyháztörténelemben is (fontos szerepe volt a kereszténység megerősítésében). Szent László szerepe és helye a magyar vallásosságban is nagyon jelentős, hiszen István király és fia Imre herceg után ő volt a harmadik és egyben utolsó magyar uralkodó, akit az egyház kanonizált. Szent László tekinthető tehát az egyik legjelentősebb világi szentnek. A Szent László legendák egyik legszebbikét őrzi a laskodi református templom. A Szent-László legendát a déli fal alsó sávjában festették meg. A narratíva jobbról, balra halad és három jelentből áll. Az első jelent az Üldözés, amelyből csak a kun alakja maradt fenn. A következő a Birkózás jelenete, a zárójelenet pedig a Lefejezés. Az északi fal Szent György-ábrázolása és az Utolsó ítélet, valamint a déli fal Szent Pálja

a XIV. század végén készülhetett. Az első templom építési ideje a XIII. század vége, vagy inkább a XIV. század eleje lehetett.

ЛАШКОД

Реформатська церква

Перша згадка про село датована 1283-м роком. Про церкву вперше згадано в 1483-му році, коли її оцінено в 10 марок. Це відповідає оцінювальним записам того часу для церкви без вежі, але з правом погребіння. Ця будівля, скоріш за все, потрапила у володіння реформатів без суттєвих змін. У 1785-му році жителі Лашкоду попросили дозволу на зведення церкви з твердого матеріалу, тобто середньовічна будівля могла бути вже в поганому стані. У XVIII і XIX століттях трапилося декілька перебудов, а вежа, що стоїть і нині – датована 1863-им роком.

Дослідження і реставрація церкви закінчилися в 1999-му році. Реставраційна концепція характеризується обережним, але зрозумілим розмежуванням частин будівлі, що мають різний вік. Побудована з цегли церква з єдиним нефом має в основі простий прямокутник, до південної частини якого примикає притвор, а до західної сторони – трьохярусна вежа. В західній половині південної стіни знаходяться три вікна з півциркульним завершенням та ступінчастим обрамленням їх бокової поверхні. В ході реставрації висота стіни нефу була збільшена за рахунок скляної стіни, розчленованої дерев'яними рейками. Цей план реставрації мав за мету довести до відвідувачів середньовічні особливості за допомогою сучасних архітектурних засобів. Адже до реставрації на церкві не були помітні ознаки середньовічної архітектури.

Проведені в ході дослідження археологічні розкопки відкрили початкове положення півциркульного завершення апсиди. З'ясувалося, що вужча від нефу апсида була відокремлена від нього сильно виступаючою тріумфальною аркою. Отже, згідно результатів досліджень, первинна церква складалася з відносно короткого, невеликого нефу з формою основи, близькою до квадратної, та півциркульної апсиди. Найближчим аналогом цієї схеми є перша церква с. Ченгершіма (Csengersima), яку можна датувати серединою XIII століття. Під час дослідження в інтер'єрі церкви були виявлені настінні розписи. Особливе значення має цикл про Св. Ласло, що зображений на південній стіні, і який міг бути нанесений наприкінці XIV століття тими ж майстрами, які працювали в Лоні (Lónya), Чароді (Csaroda), Горянах (Gerény) та Паладь-Комарівцях (Palágykomoróc). Особа Св. Ласло займає особливе місце в угорській історичній ідентичності, як один з найбільш відомих та видатних угорських правителів, а також має видатне значення в угорській церковній історії (він відіграв важливу роль у зміцненні християнства). Роль і місце Св. Ласло в угорській релігійності також дуже значна, адже після короля Іштвана та його сина, герцога Імре – він був третім і водночас останнім з угорських правителів, які були канонізовані церквою. Тому особу Св. Ласло можна вважати однією з найбільш

значущих світських святих персон. Лашкодська реформатська церква зберігає одну з найгарніших легенд про Св. Ласло.

LASKOD

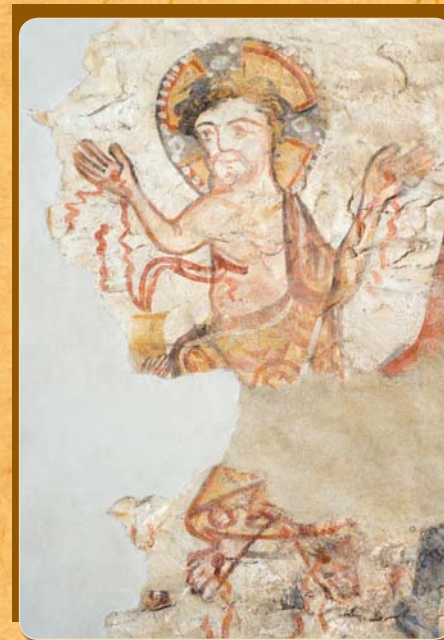
The Calvinist Church

The village was mentioned for the first time in 1283, while the church in 1483, when it was evaluated to 10 Hungarian marks. This is consistent with the value attributed in the evaluation registries of the respective period to churches having the right to perform burials, but having no towers. The church was transferred to the Calvinists probably without suffering substantial modifications before. In 1785, the villagers asked for permission to build a church using more durable materials. Probably, the previous building was in a bad shape by then. During the 18th and 19th centuries, the church was rebuilt several times. The present tower was added probably in 1863. The church's exploration and restoration was completed in 1999. Its restoration work was inspired by the idea of making the structural elements stemming from different periods discretely, yet clearly distinguishable. This single-nave church built of bricks has a simple, rectangular nave. The narthex is located on its southern side and the three-storey tower on its western side. Three windows were cut through the western part of the southern frontispiece. A semi-circular archivolt spans all of them. During restoration, the height of the nave's wall was increased through the addition of a glass wall divided into several parts by wooden blades. This restoration plan, thus, uses modern devices in order to help visitors understand the features of medieval architecture. It must be added, that before restoration no medieval details were visible at all. The archaeological excavations revealed that originally the sanctuary had a semi-circular layout.

Moreover, it came out that the sanctuary was narrower than the nave and was separated from the latter by a projecting chancel arch. Hence, according to the results of this investigation, the original church consisted of a short, small, almost square-based nave and a narrower, semi-circular sanctuary. This floor plan resembles to a large extent to the layout of the first church built in Csengersima, probably around the middle of the 13th century.

During explorations, murals have been uncovered inside the church. Of crucial importance is the cycle on the southern wall, which is dedicated to the legend of king Saint Ladislaus. Arguably, the same masters created these murals at the beginning of the 14th century, who also might have worked in Lónya, Csaroda, Gerény/Horjani and Palágykomoróc/Palad' Komarivtsi. King Saint Ladislaus is an extremely important figure in what concerns Hungarian historical consciousness. He is one of the most widely known and famous Hungarian rulers being also salient for Hungarian ecclesiastic history, because he played a major role in consolidating Christianity. Moreover, his role and importance with regard to Hungarian religious life and feelings are also crucial, because after king Saint Stephen and his son, prince Emeric, he was

the third and last Hungarian ruler to be canonised by the Catholic Church. He can also be regarded as one of the most important lay saints. The Calvinist church in Laskod preserves one of the most beautiful legends surrounding his figure. This narrative is depicted in the lower register of the southern wall from the right to the left. It consists of three scenes. The first one is the Chase, but only the figure of the Cuman warrior has been preserved. The next is the Wrestling, and the final one the Beheading. The depiction of Saint George and of the Final Judgement on the northern wall as well as Saint Paul's figure on the southern wall might have been created at the end of the 14th century. Hence, the original church must have been built either at the end of the 13th century or rather at the beginning of the 14th century.

LASKOD

Reformierte Kirche

DE

Die erste Erwähnung des Dorfes stammt aus dem Jahr 1283. Die Kirche kommt in den urkundlichen Quellen zum ersten Mal im Jahr 1483 vor, als sie mit dem einem Wert von 10 Mark angegeben wird. Das entspricht dem damaligen Schätzregister zufolge einer Kirche ohne Turm, doch mit Bestattungsrecht. Dieses Gebäude gelangte wahrscheinlich ohne größere Umgestaltungen in den Besitz der reformierten Gemeinde. Die Dorfbewohner baten im Jahr 1785, eine Kirche aus festem Material bauen zu dürfen, d.h., dass das alte Gebäude wahrscheinlich schon in schlechtem Zustand war. Im 18. und 19. Jahrhundert wurden mehrere Umbauten vorgenommen, der auch heute stehende Turm kann auf das Jahr 1863 datiert werden. Die Erforschung und Restaurierung der Kirche wurde 1999 abgeschlossen.

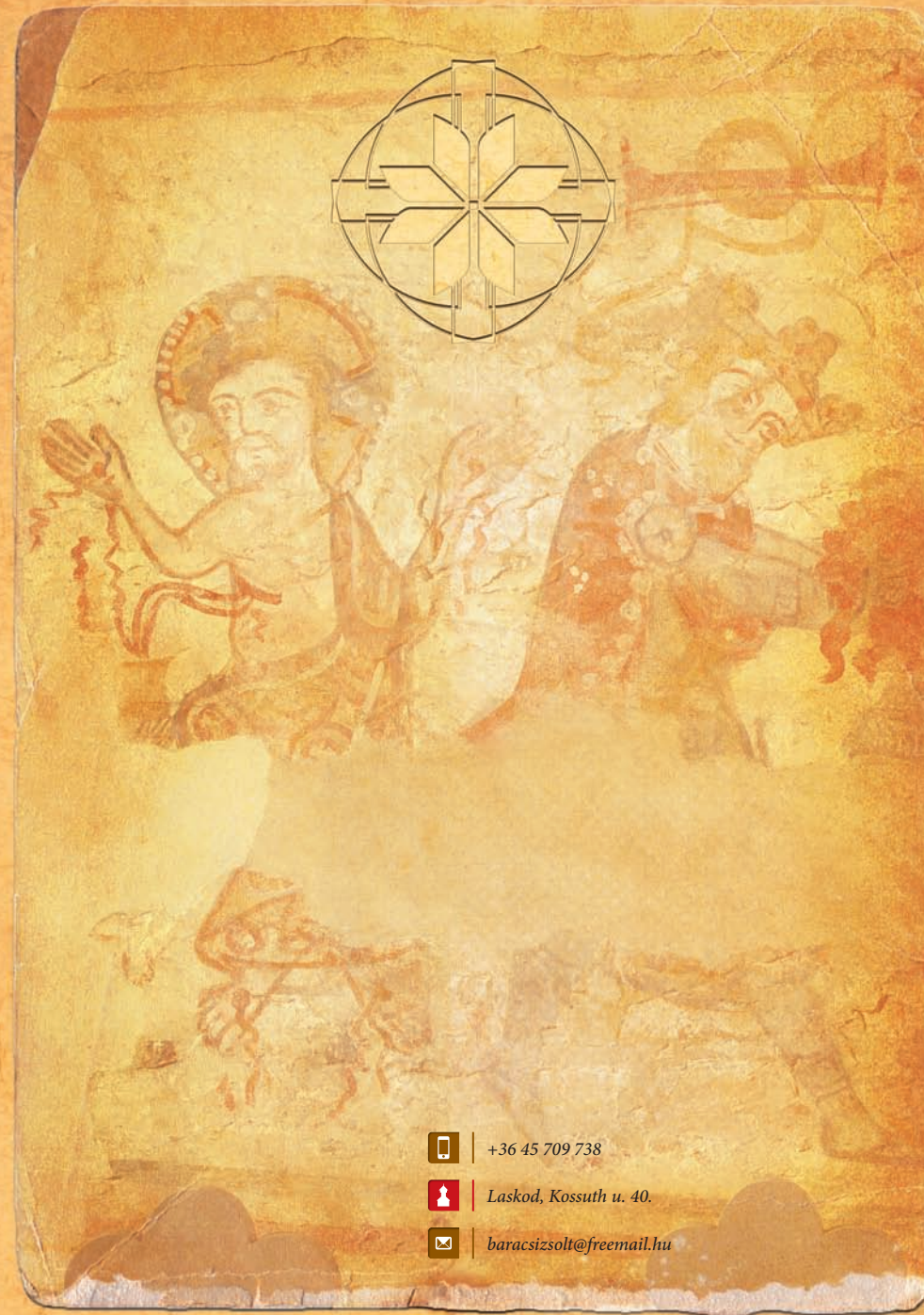
Die Restaurierungskonzeption prägt eine diskrete, doch sichtbare Unterscheidung der Gebäudeteile aus unterschiedlichen Zeiten. Die aus Ziegeln errichtete einschiffige Kirche hat einen einfachen rechteckigen Grundriss, an dessen Südseite sich eine Vorhalle und an dessen Westseite sich ein dreigeschossiger Turm anschließen. An der westlichen Hälfte der Südwand befinden sich drei halbkreisförmige Fenster mit abgetrepten Faschen. Bei der Restaurierung wurde die Wand des Kirchenschiffs mit einer Glaswand angehoben, die durch Holzlamellen gegliedert wird. Dieser Rekonstruktionsplan beabsichtigt mit modernen Mitteln die mittelalterlichen Besonderheiten zu präsentieren. Vor der Restaurierung waren nämlich diese mittelalterlichen Details an der Kirche nicht zu sehen.

Die bei der Erforschung der Kirche durchgeführte archäologische Freilegung brachte den ursprünglichen halbkreisförmigen Chorschluss zum Vorschein. Es stellte sich heraus, dass der im Vergleich zum Kirchenschiff schmalere Chor mit einem stark einspringenden Chorbogen von dem Schiff getrennt war. Laut der Ergebnisse der Forschungen ist das demnach die erste Kirche mit einem verhältnismäßig kurzen, kleinen, fast quadratischen Schiff und einem schmaleren halbkreisförmigen Chor. Diesem Grundriss ist die erste Kirche von Csengersima am ähnlichsten, die um die Mitte des 13. Jahrhunderts gebaut wurde. Bei der Erforschung kamen im Kircheninneren Fresken zum Vorschein. Der Zyklus des Heiligen Ladislaus an der Südwand ist von besonderer Bedeutung, der wahrscheinlich Anfang des 14. Jahrhunderts von Meistern gemalt wurde, die auch in Lónya, Csaroda, Gerény und wahrscheinlich in Palágykomoróc gearbeitet hatten. Der Hl. Ladislaus nimmt als einer der bekanntesten und berühmtesten ungarischen Herrscher und auch durch seine besondere Bedeutung in der ungarischen Kirchengeschichte (er spielte eine wichtige Rolle bei der Stärkung des Christentums) einen besonderen Platz in der ungarischen Geschichtsforschung ein. Die Rolle und der Platz des Heiligen Ladislaus ist auch in

der ungarischen Religion sehr wichtig, denn nach König Stephan und seinem Sohn Prinz Emmerich war er der dritte und zugleich letzte ungarische Herrscher, den die Kirche kanonisierte. Der Hl. Ladislaus kann demnach als einer der wichtigsten weltlichen Heiligen angesehen werden. Eine der schönsten Legenden des Hl. Ladislaus bewahrt die reformierte Kirche von Laskod auf. Die Legende des Hl. Ladislaus wurde in dem unteren Streifen der Südwand dargestellt. Die Narration verläuft von rechts nach links und besteht aus drei Szenen. Die erste zeigt die Verfolgung, von der nur die Gestalt des Kumanen erhalten blieb, die nächste Abbildung ist die Ringer-Szene und die Schlusszene ist die Enthauptung. An der Nordwand wurden zu Ende des 14. Jahrhunderts der Hl. Georg, das Jüngste Gericht sowie an der Südwand der Hl. Paulus dargestellt. Die Bauzeit des ersten Teils der Kirche war wahrscheinlich Ende des 13. Jahrhunderts oder eher Anfang des 14. Jahrhunderts.

* A brossura Szakács Béla Zsolt leírása alapján készült

+36 45 709 738

Laskod, Kossuth u. 40.

baracsizsolt@freemail.hu

Partnerség határok nélkül

Jelen kiadvány az Európai Unió társfinanszírozásával készült. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Terület-fejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. felel a kiadvány teljes tartalmáért, mely nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

A „Tourist route to the common religious and cultural heritages” című projekt a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 (www.huskroua-cbc.net) keretében valósul meg az Európai Unió társfinanszírozásával. Az Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz (ENPI) finanszírozási forma az Unió külső határai mentén történő határon átnyúló együttműködések támogatását szolgálja. A HU-SK-RO-UA ENPI CBC Program átfogó célja olyan tevékenységek ösztönzése, melyek egy sokkal intenzívebb és hatékonyabb társadalmi és gazdasági együttműködést eredményeznek Ukrajna és a tagállamok közös határmenti régióiban.

Az Európai Unió 27 tagállamból áll, melyek fokozatosan összekapcsolódnak a know-how, erőforrások megosztásán és sorsaikon keresztül. Ötven éves bővítési folyamat eredményeként kiépítették a stabilitás, demokrácia és fenntartható fejlődés zónáját a kulturális sokszínűség, tolerancia és egyéni szabadságjogok fenntartása mellett. Az Európai Unió megosztja vívmányait és értékeit a határain túli országokkal és népekkel. Az Európai Bizottság az EU végrehajtó szerve.

A Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program a 2007-2013-as programozási időszakban kerül megvalósításra a programban résztvevő tagállamok Ukrajnával szomszédos határain. Az Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz (ENPI) finanszírozási forma az Unió külső határai mentén történő határon átnyúló együttműködések támogatását szolgálja. A program általános célkitűzése: Az együttműködés fokozása és elmélyítése Ukrajna Kárpátalja, Ivano-Frankivszki és Csernovici megyei és a tagállamok támogatott, illetve „szomszédos” határmenti régiói között, környezeti, szociális és gazdasági szempontból fenntartható módon. A program Közös Irányító Hatósági funkcióit a magyar Nemzeti Fejlesztési Ügynökség látja el. A program hivatalos honlapja: www.huskroua-cbc.net.

A Program az Európai Unió
társfinanszírozásával valósul meg

Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna
ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program

Tündérmező
Szabolcs-Szatmár-Bereg